

УДК 330.322(477)

О.А. Руденко, аспірант

Черкаський державний технологічний університет

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

O.A. Rudenko

Cherkasy State Technological University

**PROBLEMS AND PROSPECTS FOR
INVESTMENT IN UKRAINE**

В статті розглянуто стан іноземного інвестування в економіку України. Виявлені сучасні перспективи та проблеми іноземного інвестування. Обґрунтовано необхідність активізації інвестиційних процесів та надано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестування.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційні процеси, інвестиційний клімат, активізація інвестиційної діяльності.

The state of the foreign investment in the economy of Ukraine is considered in the article. Modern prospects and problems of the foreign investing are found out. The necessity of activation of investment processes is grounded and practical recommendations are given in relation to the increase of efficiency of investment.

Key words: investment, investment processes, investment climate, activation of investment activity.

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Інвестиційна діяльність є важливим фактором швидкого та ефективного економічного і соціального розвитку України. Недостатнє дослідження проблем інвестиційної діяльності значною мірою негативно позначається на ефективності залучення та використання іноземних інвестицій в Україні. Тому проблема розвитку інвестиційної діяльності, яка б стимулювала вітчизняних та іноземних інвесторів до вкладання виробничого капіталу в економіку України, набуває в сучасних умовах особливої актуальності.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідженню чинників інвестиційного розвитку присвячено досить багато праць вітчизняних науковців, серед яких: Бланк І.А., Геєць В.М., Герасимчук М.С., Кваснюк Б.Є., Ходжаян А.О., Новицький В.Є., Лазебник Л.Л., Пересада А.А., Письмак В.П., Сиденко В.Р., Федоренко В. Г., Філіпенко А.С., Чумаченко Н.Г. та інші. Дослідження Войнатенка М.П. показало, що суттєвий вплив на позитивні зрушення в економіці має технологічний розвиток країни, який визначає інноваційно-інвестиційний вектор її економічного зростання [1].

Постановка завдання. Мета статті полягає в оцінці сучасного стану інвестиційної діяльності України та визначенні головних шляхів її покращення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах стрімкого розвитку нових технологій інвестиції є найважливішим засобом забезпечення прогресивних структурних зрушень в економіці, поліпшення якісних показників діяльності на мікро-, мезо-, та макrorівнях. Стабілізація і розвиток економіки України значною мірою залежить від того, наскільки ефективною є інвестиційна діяльність. У цьому велику роль відіграє держава, яка за допомогою методів економічного регулювання може цілеспрямовано впливати не тільки на формування внутрішніх та приплив зовнішніх інвестицій, а й створити умови для їх спрямування в реальний сектор економіки. Розв'язання проблеми інвестування надасть змогу забезпечити прогресивну реструктуризацію на всіх рівнях, перехід до конкурентоспроможної економіки та формування підґрунтя до реалізації інноваційної моделі розвитку. Стратегічна

інвестиційна політика розглядається як найважливіша складова загальної економічної політики, яку проводить держава.

Сучасний стан інвестиційного клімату України є незадовільним. Про це свідчать індекси різних світових компаній, що складають рейтинги країн відносно привабливості їх інвестиційного клімату чи загального становища (рейтинг журналу «Euromoney», Institutional Investor, Індекс Глобалізації, рейтинг центру Heritage Foundation, Global Competitiveness Index та ін.).

За індексом економічних свобод Україна в 2013 році займає 161 місце з 179 країн у рейтингу Heritage Foundation [2]. Значення індексу України найнижче серед усіх країн Європи та не досягає середнього світового рівня. Країна належить до категорії «пригнічених» країн. Все це лише погіршує інвестиційний клімат країни.

Останніми роками інвестиційний ринок України характеризується незначним розвитком, попитом на інвестиційні ресурси та високим рівнем зацікавленості іноземних інвесторів, свідченням чого є статистичні дані зображені на Рис.1 щодо прямих іноземних інвестицій в Україну.

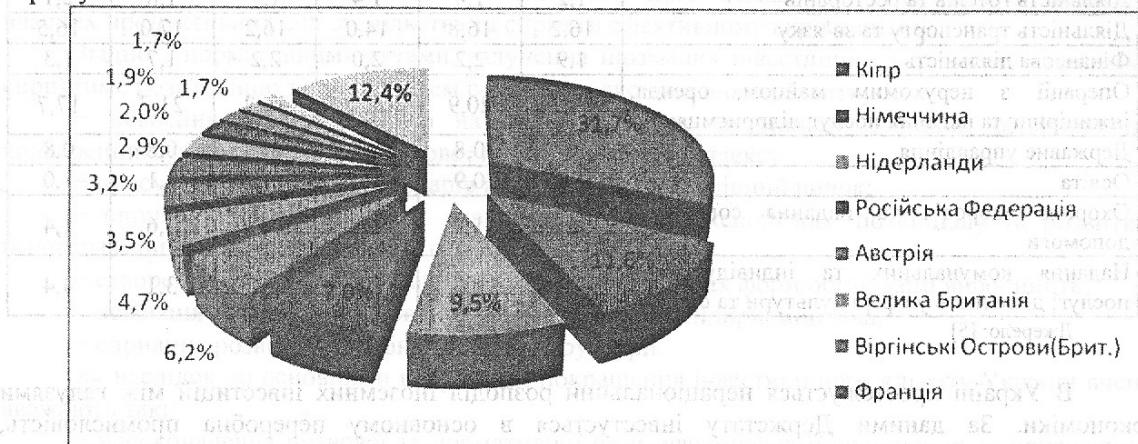

Рис. 1 Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну станом на 31.12.2012 року [3]

У порівнянні з 2008 р. (обсяги іноземних інвестицій 35723,4 млн. дол. США) спостерігається поступове збільшення іноземних інвестицій, що є позитивним для нашої країни.

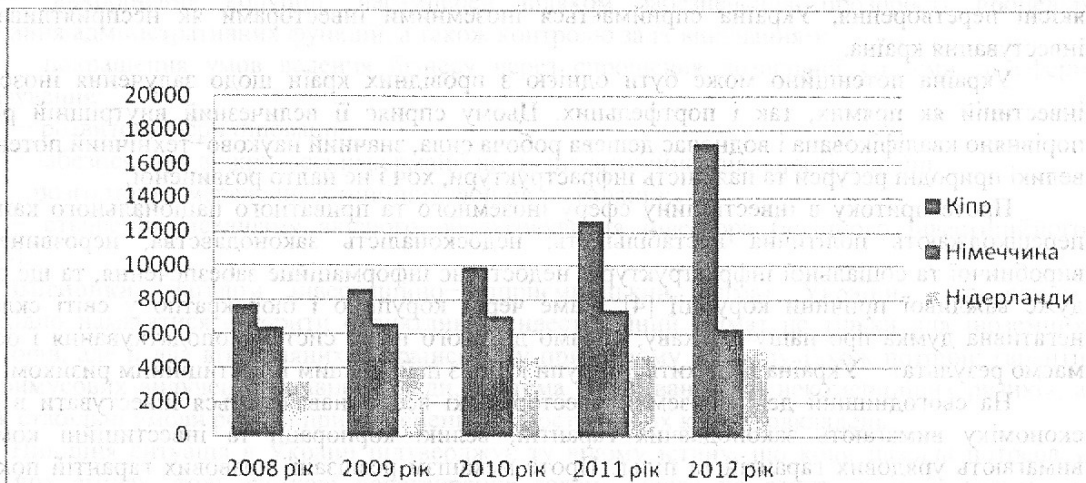

Рис.2. Динаміка обсягу основних іноземних інвестицій в Україну 2008–2012 роки (в млн. дол. США) [3]

Як бачимо, найбільша частка іноземних інвестицій в економіку України припадає на Кіпр. Усього за п'ять років інвестиції з Кіпру вирости майже у два рази. Він є найбільшою

офшорною зоною та основним інвестором України.

Таблиця 1

Структура інвестиції за 2006–2011 роки (у % до загального обсягу).

За видами економічної діяльності	Освоєно (використано) інвестицій в основний капітал у % до загального обсягу					
	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	5,8	5,1	7,2	6,2	7,2	7,7
Рибальство, рибництво	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Промисловість	35,8	34,1	32,9	38,0	34,2	36,2
Будівництво	5,0	4,8	5,3	3,5	2,9	3,6
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	9,3	9,4	10,6	9,3	6,9	7,3
Діяльність готелів та ресторанів	1,2	1,4	1,4	1,7	1,8	2,1
Діяльність транспорту та зв'язку	16,2	16,8	14,0	16,2	17,0	16,5
Фінансова діяльність	1,9	2,2	2,0	2,2	1,7	1,3
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	19,2	20,9	21,0	16,2	21,7	17,7
Державне управління	0,8	0,8	0,8	0,6	0,8	0,8
Освіта	1,0	0,9	1,0	1,0	1,1	1,0
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1,5	1,4	1,5	1,3	1,6	1,4
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	2,3	2,2	2,3	3,1	3,1	4,4

Джерело: [5]

В Україні простежується нераціональний розподіл іноземних інвестицій між галузями економіки. За даними Держстату інвестується в основному переробна промисловість, фінансова діяльність, торгівля та будівництво. Найбільш привабливими для інвесторів залишаються традиційні галузі економіки. Насамперед, це – металургія, машинобудування, хімічна промисловість, харчова промисловість. Водночас дедалі більше привертають увагу інвесторів такі галузі, як автомобільна промисловість, споживча електроніка, високі технології, вітроенергетика, виробництво біопалива, логістика та ін. Проте, незважаючи на всі кількісні та якісні перетворення, Україна сприймається іноземними інвесторами як несприятлива для інвестування країна.

Україна потенційно може бути однією з провідних країн щодо залучення іноземних інвестицій як прямих, так і портфельних. Цьому сприяє її величезний внутрішній ринок, порівняно кваліфікована і водночас дешева робоча сила, значний науково-технічний потенціал, великі природні ресурси та наявність інфраструктури, хоч і не надто розвиненої.

Проте притоку в інвестиційну сферу іноземного та приватного національного капіталу перешкоджають політична нестабільність, недосконалість законодавства, нерозвиненість виробничої та соціальної інфраструктури, недостатнє інформаційне забезпечення, та ще однієї дуже важливої причини корупції [4]. Саме через корупцію і бюрократію у світі склалася негативна думка про нашу державу, додамо до цього нашу систему оподаткування і ось ми маємо результат – Україна належить до групи країн з найбільшим інвестиційним ризиком.

На сьогоднішній день іноземні інвестори, які все ж наважуються інвестувати в нашу економіку вимагають законодавчих гарантій, великі корпорації та інвестиційні компанії вимагають урядових гарантій та пільг. Проте механізм реалізації правових гарантій поки що недостатньо відпрацьований.

До того ж відсутні достатні судові засоби для забезпечення дотримання законних прав інвесторів та врегулювання спорів. Окрім того, для іноземних інвесторів більш приваблива така інстанція для вирішення суперечок, яка не залежна від уряду країни-господаря. У зв'язку з цим великого значення надається приданню Україні до багатосторонньої конвенції про врегулювання інвестиційних спорів між державою та фізичними і юридичними особами інших

країн.

Важлива умова, необхідна для приватних капіталовкладень (як іноземних, так і вітчизняних), – постійний та загальновідомий набір норм та правил, сформованих так, щоб потенційні інвестори могли розуміти та передбачати, що ці правила будуть застосовуватися до їхньої діяльності. В Україні ж, яка перебуває в стані безперервного реформування влади, правовий режим непостійний.

Надалі на різних рівнях влади діють закони та правила, що часто суперечать одне одному. Додатковим джерелом нестабільності є надання законам та інструкціям зворотньої сили. Така практика серйозно турбує іноземних інвесторів, особливо коли законодавство зачіпає вже наявні капіталовкладення.

Інвестиції є джерелом науково-технічного прогресу. Науковий потенціал країни, який раніше відрізнявся світовим рівнем досягнень в різних сферах фундаментальної науки і техніки, з відновленням інвестиційної активності отримає нове дихання. Використання іноземних капіталовкладень дає можливість оживити економіку країни, протидіяти збільшенню зовнішнього боргу держави, надаючи кошти для його погашення, стимулювати розвиток власних продуктивних сил суспільства та сприяти ефективному виробництву.

Згідно з нормативними актами, залучення іноземних інвестицій в українську економіку сприятиме розв'язанню таких проблем соціально-економічного розвитку:

- освоєння незатребуваного науково-технічного потенціалу України, особливо на конверсійних підприємствах військово-промислового комплексу;
- просування українських товарів і технологій на зовнішній ринок;
- сприяння в розширенні й диверсифікованості експортного потенціалу та розвитку імпортозаміщувальних виробництв в окремих галузях;
- створення нових робочих місць і освоєння передових форм організації виробництв;
- освоєння досвіду цивілізованих відносин у сфері підприємництва;
- сприяння розвитку виробничої інфраструктури.

Як наслідок до основними напрямками покращення інвестиційного клімату України вчені вважають такі:

- удосконалення правової та нормативної бази, насамперед її спрощення та приведення до стандартів міжнародного права;
- усунення складностей у сфері оподаткування та розширення надання податкових пільг інвесторам;
- реструктуризація банківської системи та розвиток інших форм фінансування;
- викорінення корупції, насамперед шляхом забезпечення прозорості процедур виконання адміністративних функцій, а також контролю за їх виконанням;
- покращення умов ведення бізнесу через спрощення дозвільної системи та сфери ліцензування;
- розвиток сфери інновацій;
- забезпечення відкритості інформації щодо інвестиційної діяльності в країні;
- розгортання мережі інвестиційних фондів і компаній;
- створення механізму якісного обслуговування інвестора («єдиного інвестиційного вікна»).

Висновки. Загалом інвестиційно-підприємницький клімат України є складним. Необхідно намагатися створити сприятливий інвестиційний клімат не тільки для іноземних інвесторів, але й для вітчизняних. Українському приватному капіталу також потрібні гарантії від примусових вилучень і свавілля влади, система страхування від некомерційних ризиків, а також стабільні умови роботи при здійсненні довгострокових капіталовкладень.

Нинішня ситуація в Україні підтверджує ту відому істину, що коли назріла потреба у загальних змінах, тоді часткові перетворення зовсім нічого не дають, а то й ведуть до негативних результатів. Пожвавлення економічної, у тому числі інвестиційної та інноваційної, діяльності і поліпшення на цій основі соціальних умов можливе тільки шляхом рішучих, комплексних, швидких, прозорих і послідовних ринкових реформ, які (як показує досвід інших країн, що реально здійснюють такі реформи) вивільнять підприємницьку ініціативу, створять конкурентне середовище й нададуть економіці стимули ефективного розвитку.

Список літератури

1. Войнатенко М.П. Кластерные модели объединения предприятий в Украине / М.П. Войнатенко // Экономическое возрождение России. – 2007. – №2. – С. 75–86.
2. Index of Economic Freedom / Heritage Foundation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/country/Ukraine>
3. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України // Дані Держстату України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
4. Федоренко В.Г. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності: навч. посіб. / за наук. ред. В.Г. Федоренко. – К.: Алерта, 2004. – 431 с. – Бібліогр.: С. 422–431.
5. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2006 рік// Дані Держстату України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>

Стаття надійшла до редакції 03.03.2013